

LA TRAGEDIA DE LES ESCOLES
ALS POBLES RURALS

ANANT per aquets mons de Déu, quantes i quantes vegades he trovat per un corriol de bosc o per un camí carreter, aixecant una polsaguera que ni un remat, una colla de xabals i mocetes de les masies veïnes que anaven cap a estudi o costura. La majoria es porten el dinar en una cistella, que els hi guardará fins a mig dia una veïna o be un parent o el meteix senyor mestre.—Pobra canalla!—he pensat. Porten ja una hora de camí o dues, i al vespre en faran altres tantes per a tornar a casa.

L'hivern passat, vaig treballar, fent uns estudis, per una carretera del Penedés. A la mateixa hora, tots els dies i amb una exactitud matemàtica, quasi, passava una colla d'uns quinze o vint, entre nois i noies. Al davant hi anaven les noies, donant la ma als menuts, i al darrera, tot fent l'home, seguien els mes granats. Un matí vàrem anar més tart del costum al treball, per raons que no està pas gaire be confessar, i vaig dir al tartaner que ens menava el carruatge:—Aquella canalla avui ja deuen haver passat.—Ca! No ho cregui. Sont molt llestos. Veurà com els trovarem asseguts al pont, esperant que hi passem. Els tinc molt ben acostumats. La varen apendre tot seguit l'hora del meu retorn de tots els dies i esperen que jo passi per a que els hi porti les noies i els mes petits.

Tal com ens havia predit el tartaner, a un quilòmetre més enllà hi havia asseguts a la barana del pont d'una riera, aquella mainada, que al veure'ens llençaren tots ells un «ara» d'impaciència. Aquella volior de muixonets brincaren del llur saltador de pedra i varen corre un bon troç darrera la tartana, movent una gran cridoria.

Per la pagesia és un greu problema el de l'ensenyament dels infants i és per això que hi ha tants analfabets. Quan son menuts, que quasi no's tenen, ja comencen ajudar als pares en les feines del camp, si son nois, i si son noies, entre breçar el menut i cuidar les bestioles del corral, passen els primers anys i casi els segons, sense anar a aprendre de lletra i si no s'imposa el bon criteri del pare o de la mare, segons les famílies, o d'algún parent, aquella canalla arriben a grans i son uns rucs. Son massa egoïstes els pagesos. La manca de braços a la masía és un factor força influent. El guany d'un moço si poden fer-lo afanyar als fills, al cap de l'any representa vint o trenta duros, que fan de bon estalviar, i una boca menys a taula. Aquest meteix egoïsme fa que vegi el camí, que mena a la vila, més llunyà i que hi vegi més perills. Aquella riera que deuen passar tantes vegades, la bassa del molí de més avall, la carretera, on l'autómnibus de la Companyia corre com un mal esperit... — Vaja, es diuen ells. — Tan mateix, podem esperar l'any vinent, que el menut tindrà més enteniment i hi aniran tots plegats. Pero l'any vinent surt un estorp. Una mala anyada i cal estalviar, o un nou nat i... — Deixem-ho per l'any vinent, es tornen a dir, tenint aixís una excusa per enganyar-se ells meteixos.

Les escoles rurals i algunes de ciutadanes, moltes vegades fan llàstima i basarda a l'hora. Sense condicions ni de cap mena. Sense higiene. Ni hi ha que semblen estables. Locals foscos i humits. Les parets molts cops pintades amb colors foscos i amb arrambadors de color de xacolata i plens de cenefes d'un gust molt estantiç. La taula, els escons i bancs; totes les fustes i fins si hi ha columnes, tot va pintat de negre, per que diuen, que han sentit a dir,

que és més sofert. Quina engunia no fa una escola amb semblant faisó! Perque no emblanquinar-les les parets i deixar les fustes amb llur color propia natural, que fins i tot, si es fusta blanca, es pot rentar?

Per sort els fills de Catalunya tenim, de fa uns quants anys, la Mancomunitat, que fa el que pot. Per la seva banda, el Rector de la nostra Universitat, el Dr. Carulla, ajudat pel patriotisme de persones de bon cor, ha treballat i assolit en gran part millorar les escoles públiques de molts indrets de la nostra terra. Cal fer-li justícia i ens plau ferla-hi des d'aquestes planes de la nostra Revista.

A tots aquests mals que pateix l'ensenyament primari als pobles, tenim d'afexir la condició del mestre. Moltes escoles tenen un mestre, que ja siga per la seva manca de talent, criteri, sentit comú o d'altres dots que deu posseir tot aquell que vulga dedicar-se al magisteri, fa que la canalla pateixi les errades dels grans. Si el mestre s'embolica amb els del partit de «dalt», els del de «baix» ja no li envien la mainada. Cal haver viscut la vida de una vileta per comprendre la raó del que diem.

Pot donar gracies a Déu el poble que té la sort de gaudir d'una escola com la que va regalar a Caldes de Malavella el nostre estimat primer ex-president el Dr. En Narcís Plá Deniel, i si aquella escola senzilla i bonica es seguida per un mestre com el que hi ha a Calaf i a molts altres llocs, que sent la professió, que estima els seus deixebles i que fins en hores de lleure, al só del seu violí, els ensenya cançons i dances, llavors tot va bé. No hi ha més dificultats que les que hi posen els pares, i el nivell cultural d'aquell poble millora sensiblement. La canalla no renega ni va als horts a robar la fruita, ni fa pedrades amb els del poble veí.

En molts pobles continuen vivint families que son posseïdores de bons jornals de terra. Propietaris que han sapigut conservar el patrimoni llur i que no han sentit o no han volgut sentir l'atracció de la gran ciutat i que pel seu interès els cal viure al camp. Per aquestes families el pro-

blema de la instrucció dels fills, així que aquests ja han cursat els estudis primaris, torna a presentar un nou caire. El primer ensenyament ja l'han guanyat per als seus fills a copia d'esforços, de voluntat de tots, però quan els nois son grans, l'escola resta petita per ells. El senyor mestre ha fet tot quan ha pogut. A hores extraordinàries els ha preparat per a l'ingrés al batxillerat i fins amb l'ajuda del senyor vicari ha fet que aprovessin els dos cursos següents, pero ja no poden tirar més endavant. S'han encallat els estudis. Què fer? Llavors és quan pensen en la capital i l'idea de Barcelona els comença a seduir. Però val molts quartos això. Un internat és molt car, per lo que ells poden arribar, i deixar-los sols a una despesa quan son tan joves. — Hi ha tants perills! A la mare cada cop que s'en parla, se li entelen els ulls i aquelles llàgrimes son un nou entrebanc, un nou frè a la determinació del pare, i tornen a trovar al senyor mestre que amb l'ajut del senyor vicari i fins i tot del secretari del poble, que també hi dóna un cop de má, van tirant endevant els estudis, i quan manquen un parell de mesos per als exàmens, aquells escolars son tramesos a ciutat o al cap de partit a un col·legi per tal que els donguin el barnizatge suficient per aprovar les assignatures.

Molts en coneixem, que d'aquesta manera, a tall d'estudiants tasta olletas, han fet el batxillerat i bona part de la carrera, i avui en día aquells estudiants son homes de profit i ocupen els primers llocs entre les persones de vàlua de la ciutat. Son d'aquells homes de que la gent ne fa cas. Quan es presenten casos de xicots de talent, es compren que els pares i mestres facin sacrificis, però quants casos hi ha d'aquells que el pares s'empenyan en que els llurs fills facin el senyor de ciutat, en lloc de continuar sent pagesos o senyors de pagès, car els llurs fills no han nascut per altra cosa que per conreuar la terra i viure directament del seu fruit! Si volen que siguin advocats o metges, seran tot lo més una mitjania, seran de la pila que en donen més a ciutat, o si's queden al poble, seran uns ganduls més; en canvi, si estudien la pagesia podran tirar

la casa amunt i ser profitosos al país. I ço que diem de la gent del camp, ho podem aplicar als fills d'industrials, majordoms i contramestres de les comarques on l'indústria és el mitjà principal de la vida.

La Mancomunitat de Catalunya, vetllant per tots els seus representats, ha instalat aquell admirable edifici de l'Universitat Industrial, on s'hi dona tota mena d'ensenyaments tècnics; però amb tot i això no creiem que n'hi hagi prou. Tot lo que allí s'hi ensenya està força bé; hi manca, però, un sistema d'ensenyament més elemental estès arreu de Catalunya. No tots els fills d'industrials, més o menys modestos, tenen d'arribar a ésser directors de industries, ni tots els pagesets tenen d'esdevenir enginyers agrícoles, i es por ço com diem suara, que notem la manca d'escoles intermitjes. El doctor Benavent, de l'Escola Superior d'Agricultura de la Mancomunitat, se'n dolia i proposava la creació d'aquestes escoles, en un interessant article aparegut a *Agricultura*⁽¹⁾. Deurien establir-se als centres de comarca escoles professionals d'agricultura, amb una secció d'interns, camp d'experimentació i laboratori, on a la vegada que s'hi ensenyés el reconeixement de productes, fos un centre d'investigació i anàlisi de la comarca, on s'hi fessin pràctiques de taller, corresponents als montatge, desmuntatge i reparació d'aparells i màquines, combinant aquest ensenyament amb un pla d'ensenyaments teòrics elementals. Ultra això s'hi haurien de donar nocions de comptabilitat, de gramàtica catalana i d'història de Catalunya, particularitzant els principals fets que varen esdevenir a la comarca. Els ingressos obtinguts amb la venda de fruits del camp experimental, juntament amb els obtinguts del laboratori, podrien contribuir en part a rebaixar el cost de la pensió dels alumnes interns.

Amb la creació d'aquests centres d'ensenyament, serien molts els joves que sense gaires dispendis i sense que els pares es tinguessin de sacrificar gaire, podrien aprendre la

(1) *Agricultura*. Revista Agrícola Catalana, 20 de Juny de 1921.

tècnica del conreu de la terra i de les indústries derivades. Els pagesets, els fills del gran i del xic propietari anirien a l'escola amb gust, per que sentirien d'aprop l'afecte a lo seu, a lo que té de fer-los homes de profit i no aborriren les hisendes, ni esdevindrien homes de vici, carn de canó de les taules de joc, com vé passant avui dia en moltes comarques agrícoles. Mireu aquella Alta Sagarra, i l'Urgell, la comarca de Lleida i aquelles riberes del Segrià i del Segre, quantes y quantes masies fortes s'han fet estelles i bocins per culpa dels hereus a que els seus pares no sapigueren fer agradosa la vida del camp. Els varen deixar creixer ganduls. Varen aburrir l'hisenda dels llurs avis i se la varen anar a jugar tontament i barroera a les taules de joc dels caps de comarca!

Ens plau molt constatar ací, en aquestes pàgines, la labor ja començada amb aquest fi, encare que modestament, pels fills de Calasans al col·legi d'Olot i fins creiem al de Balaguer. L'Ordre Escolàpia, que seguint sempre les petjades del seu Sant Fundador no ha tingut mai l'ensenyament com un mitjà de lucre, ni com un negoci, establí arreu de Catalunya aquesta admirable xarxa de col·legis, obrint escoles on altres institucions varen témer un fracàs econòmic i sostenint-ne d'altres amb veritable sacrifici, i ara, com a bons fills de aquell Sant català de Ribagorça, senten aquell esperit de veneració de la Pàtria que ens ompla al cor a tots i emprenen noves orientacions que tan profitoses tenen de ser al país i que nosaltres, aprofitant aquesta avinentensa per a oferir-los-hi l'ajut de l'Acadèmia amb aquella fè i entusiasme que sempre ha guiat els nostres actes.

M. COMAS I ESQUERRA